

Vi experimenterar med en liten komihåglista, lägg gärna in länkar för vidare läsning och fördjupning i själva handboken.

Januari	2
Februari	2
Mars	3
April	4
Maj	5
Juni	6
Juli	6
Augusti	7
September	8
Oktober	10
November	10
December	13

Januari

Odling

- Planera årets [odlingar](#), kolla vad man har av eget utsäde, titta i frökataloger och beställ.
- Perenna [örter](#) som ska sås kan man lämpligen så nu.
- Har du inte beskurit dina vindruvor så är det hög tid nu. Passa på att sätta sticklingar. Vindruvsplantor är bra presenter i sommar.
- Alla fröer som behöver stratifieras måste sås nu. Använd kylskåpets grönsaksfack för köldbehandlingen.

Skogen

- Det finns god chans för tjäle nu, så det passar att åka ut i [skogen](#) för att hämta virke till ved eller sågen. Samtidigt kan man passa på att ta rätt på vindfällan som ligger lite besvärligt till.
- Trots snö kan det vara bra läge att gallra i skogen nu. Ta bara på bra kläder så du inte får snö fulla skorna!

Djur

- Nu kan man börja ge [tackorna](#) ett hekto spannmål om dagen, eller en foderbeta.
- Se till att djuren har ordentligt med strö, under kallare dagar kanske du behöver lägga in mer än vanligt.
- [Gässen](#) brukar börja värpa nu i januari, se till att de har reden.

I hushållet

- Plocka genom jordkällaren efter potatis och [rotfrukter](#) som ruttnat så de inte smittar.

Övrigt på gården

- Jobba med [veden](#).
- Skörda [korgpilen](#).
- Är det mycket kallt och gott om snö kan du skotta upp snö mot grunden som isolering. Det är då mindre risk att vattenledningar och annat fryser. Lagg gärna extra snö på brunnslock.

Februari

Odling

- Om du har eget utsäde där du är tveksam på grobarheten, testa lite nu på en blöt trasa, så vet du sedan hur tjockt du ska så, eller om du behöver köpa nytt.
- Har du inte beställt vårens fröer ännu så gör det nu.
- Så purjolök i brätten för senare utsättning på friland.
- Om du har ett [växthus](#) som tål några frostnätter kan du redan nu börja så [tomat](#), chili och paprika inomhus.
- Ta en titt i jordkällaren så du säkert vet att du har kvar sättpotatis. Om en del potatisar börjat bli dåliga kan det vara bra att plocka genom alltihop. Släng dåligt, lägg småpotatis i lådor för utsäde och de fina i lådor att äta.
- Plocka undan fina rotfrukter som du tänkt ta frö på, så du plötsligt inte ätit upp dem...

Djur

- Trappa upp kraftfodergivan till [tackorna](#).
- [Hönsen](#) borde vara i full gång nu, sätt in/öppna fler redan om det behövs.
- Slakta av de [ungtuppar](#) som vuxit upp under vintern men inte ska sparas.
- Om man vill grilla marinerad [kalkon](#)filé i sommar är det lagom att köpa/kläcka fram kycklingar nu.
- För att utnyttja [kanin](#)betet bäst över sommaren är det lagom att släppa ihop hane och hona nu. Då är ungarna redo att beta när gräset börjar växa.
- Ge tackorna selentillskott 6 v samt 2 v före beräknad lammning.
- Klipp tackorna i god tid innan lammning, helst i alla fall 4 veckor innan, det är inte bra att bråka med dem allt för nära inpå lamning. (dels kan det ev lättare bli fellägen, dels blir tackorna stressade) Tackornas matlust blir dessutom bättre och lammen riskerar inte att suga på smutig ull istället för spenar när det väl är dax för dem att födas.

I hushållet

- Gå genom vitkål och rotfrukter i jordkällaren. Det man tror kommer bli dåligt skyndar man sig att äta upp eller göra någon inläggning med. Mjölksyra går också, men det är lite lättare att misslyckas, än med färska råvaror.

Övrigt på gården

- Satsa på att få färdigt veden, bästa torken är på våren. Enligt Bondepraktikan måste veden vara huggen till påsk för att hinna bli lagom torr till vintern.

Mars

Odling

- Nu är det dags att börja så tomat, chili, paprika mm om plantorna ska bo i växthus sedan. Purjo kan också vara läge snart. Läs mer om [förodling](#).
- Har du inte tagit ympkvistar så är det dags nu. Förvara ympkvistarna lätt fuktigt i kylskåpet tills det är dags att ympa fruktträden. Köper du ympunderlag så kan du börja ympa redan i början av april annars väntar du till trädet savar.

Djur

- Lammningsäsongen börjar för en del: dags att förbereda innan de små livet tar sitt första steg i världen. Lammningsboxar ska vara rena och färsk hö framtaget. Det underlättar med en förstahjälpenlåda som innehåller allt man skulle kunna behöva, t ex: febertemometer, jodopax, glidslem, rena handdukar, söndringsslang (till klena lamm), en långd rent rep (hjälpa till att dra ut lamm), några hinkar med rent varmvatten till handtvätt. Råmjölk och nappflaskor är också bra att ha hemma. Har man många tackor kan man informera sin veterinär om att man snart kommer att få lamm, så de är beredda på att man kanske ringer när som helst. Om man inte redan har en veterinär som man har bra kontakt kan man leta reda på några i förväg så man vet var man ska ringa om det krisar.

I hushållet

•

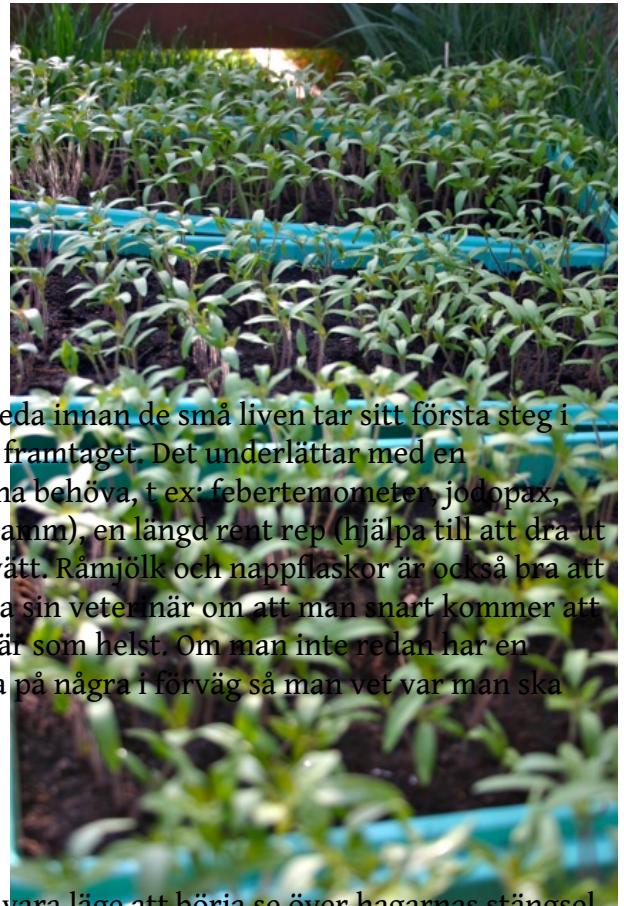
Övrigt på gården

- I södra delarna av landet kan det i slutet av månaden vara läge att börja se över hagarnas stängsel efter vinterns påfrestningar. Gå runt hagarna och spänn upp stängseltråd, reparera om det gått av (trasig stängseltråd p.g.a. snötyngd eller djur som sprungit igenom är inte ovanligt). Byt ut dåliga stolpar och räta upp befintliga som satt sig. Lämpligt är att ha en liten "stängselvagn" med på rundan, antingen om man kör traktor, fyrhjuling eller går. Lämpligt att ha med är stängseltråd, några stängselstolp, trådhållare, ev. spännrullar, hammare, skruvdragare, spik, skruv, slägga, spett, tänger (avbitare och en platt-tång).

April

Odling

- Nu börjar det bli riktigt mycket att göra med förodlingarna. Det man inte redan sått kan sås nu under april, dvs hela kål- och lök-familjerna. Gurksläktet kan man fortfarande vänta med till i slutet av april om man har platsbrist.
- Av det som såtts under februari och mars bör en del vara i behov av omplantering nu.
- Se till att allt som kommit upp får tillräckligt med ljus så de inte ränner i väg och blir långa och gängligt. Har man växthus och drivbänkar ställer man förstås ut det där. Annars kan det vara läge att fina dagar ställa ut sålådorna längs en varm södervägg och lägga en fiberduk över.
- Kör ut gödsel och harva ned så snart jorden tillåter. Har man inte plöjt i höstas så gör man det innan man harvar förstås. Det är fint om man hinner harva 2-3 gånger med någon veckas mellanrum innan man sår, så blir man av med en del ogräs. Detta gäller förstås lite större odlingar, i mindre får man ta fram spaden eller jordfräsen.
- Ta en solig dag och snygga till i rabatter och ört- och kryddgården.
- I mitten eller slutet av april kan det vara lagom att ställa i ordning sättpotatisen. Lagg ut den i ett tunt lager i backar och låt dem stå ljusst och svaltt, men frostfritt. 3 veckor innan beräknad sättningslagom och då bör sättorna ha små knubbiga gröna groddar, inte långa ljusa.

- Rotfrukter som man tänkt ta eget utsäde i från kan man hämta från jordkällaren nu och sätta ner i krukor eller drivbänkar så de hinner komma gång lite innan man sätter ut dem på friland.

Djur

- Lammningen pågår fortfarande för många. Förbered ett fräscht välkomstbete att släppa ut flocken i så snart alla lamm kommit.
- Klippte man inte fåren innan lammningen får man göra det nu efteråt istället. Glöm inte klövarna.

I hushållet

•

Övrigt på gården

- Se till att avsluta arbetet med veden om det inte är klart.
- Har man inte kör ut gödsel på hösten kan man sprida ut gödsel på vallarna när gräset börjar spira och marken torkat upp tillräckligt för att bära ekipaget.

Maj

Odling

Nu är det full fart på trädgårdsarbetet.

- Under våren är det ofta lite extra torrt en period. Det är då bra att rensa ogräs som då torkar och dör. Om det är mer fuktigt så kan det överleva och slå rot. Att rensa ogräs nu ger mer än dubbel effekt av att göra det senare. Se till att inget ogräs går i frö! Risk för torka under våren är en anledning till att man bör undvika att gräva för djupt. Jordens förmåga att "suga upp" vatten med kapilärverkan kan brytas så att vårtorkan förvärras.
- Beroende på var man bor kan man i varierande grad börja så på friland. De plant man dragit upp inomhus bör man vänta med att sätta ut tills frostrisken garanterat är över. Det är inte ovanligt med en frostknäpp runt 8-10 juni, de s k "järnätterna". Samtidigt vill man ju gärna få ner saker i jorden så snabbt som möjligt och kan ibland våga chansa lite. Gurk-släktet är extremt frostkänsligt. Paprika, tomat etc till friland bör man också sätta ut efter järnätterna. Kål är relativt okänsligt och sallad klarar en frostnatt bra. En fiberduk kan vara bra att ha tillhands, den skyddar lite.

Djur

- Nu börjar det bli dags att släppa ut djuren på bete i hagarna. För fårens del så ska nu klövarna vara verkade i annat fall kan de få skador på klövar och ben av felaktig klövvinkel eller infektioner o.dyl. p.g.a att det samlas smuts i de "fickor" som bildas i klövarna.
- Med djuren på bete så slipper man fodringen men de ska fortfarande ha daglig tillsyn. Ta för vana att minst en gång om dagen kolla till djuren så att inga skador uppkommit och att alla finns på plats. Samtidigt ser man över vattentillgång och mineraltillgång och fyller på vid behov. När man ändå är ute i hagen bör man göra en snabb besiktning av stängsel och kontrollera ev. batterier till elstängsel.

I hushållet

- De första späda rabarberna skjuter upp och det är dags att fira våren med en rabarberpaj eller en rabarberkräm.

Övrigt på gården

- Om man avverkat skog och behöver nyplantera, eller av annan anledning behöver sätta trädplantor, så är maj en bra månad att göra detta i.

Juni

Odling

- Så snart man ser att det inte blir några fler frostnätter kan man sätta ut de sista plantorna. Avhärda gärna plantorna någon vecka innan genom att ställa ut så lådorna några timmar om dagen, successivt mer och mer. Risken är annars stor att de får en liten UV-chock när man plötsligt sätter ut dem i solen. Det visar sig i så fall genom att bladen blir ljusa och hela plantan hängig och kanske tom dör.
- Någon gång i mitten av juni kan det vara lagom att så en andra laddning morötter. Genom att inte så allt på en gång fördelar man skörden lite.
- Se till att hänga med i ogräsrensningen redan från början, så du har läget under total kontroll.
- Titta på krus- och vinbärsbuskarna efter krusbärsstekel. Nu i början av juni kan man längst ned och längst in i busken finna blad med många hål i. Tittar man noga så sitter en pytteliten larv i varje hål. Tar man inte bort bladet nu växer larverna snabbt till sig och slukar bladen på hela busken.

Djur

-

I hushållet

- Rabarberna exploderar nu och ett bra sätt att ta hand om stora mängder är att göra rabarbergodis och rabarbervin.
- Gräslöken växer för fort nu och går snabbt i blom. Klipp av hela buntar nära marken för att förnya. Mixa/mal 1/3 gräslök, 1/3 libbsticka (som också är jättestor nu) och 1/3 övriga örter. Blanda i salt och bred ut för torkning till örtsalt.

Övrigt

- I slutet av månaden börjar det kunna bli dags för höskörd om en långvarigt högtryck inffiner sig, börja se över maskiner/utrustning så att de är hela och fungerande inför det stundande arbetet.

Juli

Odling

- Rensning!
- Plocka kålmask.
- Kupa potatisen

Djur

- Beroende på när lammen är födda kan det nu vara läge att skilja av bagglammen från tackorna då de börjar bli könsmogna vid c:a 4 månaders ålder. Har man möjlighet rent praktiskt med hagar o.s.v. kan det vara en fördel att även skilja av tacklammen då tackorna kan behöva en liten "viloperiod" innan det är dags för höstens/vinters betäckning.

I hushållet

- Saft och sylt. Det börjar nu finnas mycket att göra saft och sylt på, flädersaft, älggrässaft, blåbärs-, hallon- och jordgubbssylt/saft.

Övrigt

- Svampen och bären börjar kunna dyka upp i skogarna och det går nu att börja fylla på förrådet med kantareller, blåbär, hallon och smultron.
- Dags att börja samla på sig bete tills [kräftfisket](#) i augusti. Det är nu läge att lägga i nät eller sätta sig och meta upp vitfisk och frysa in för att kunna tas fram i nästa månad.

Augusti

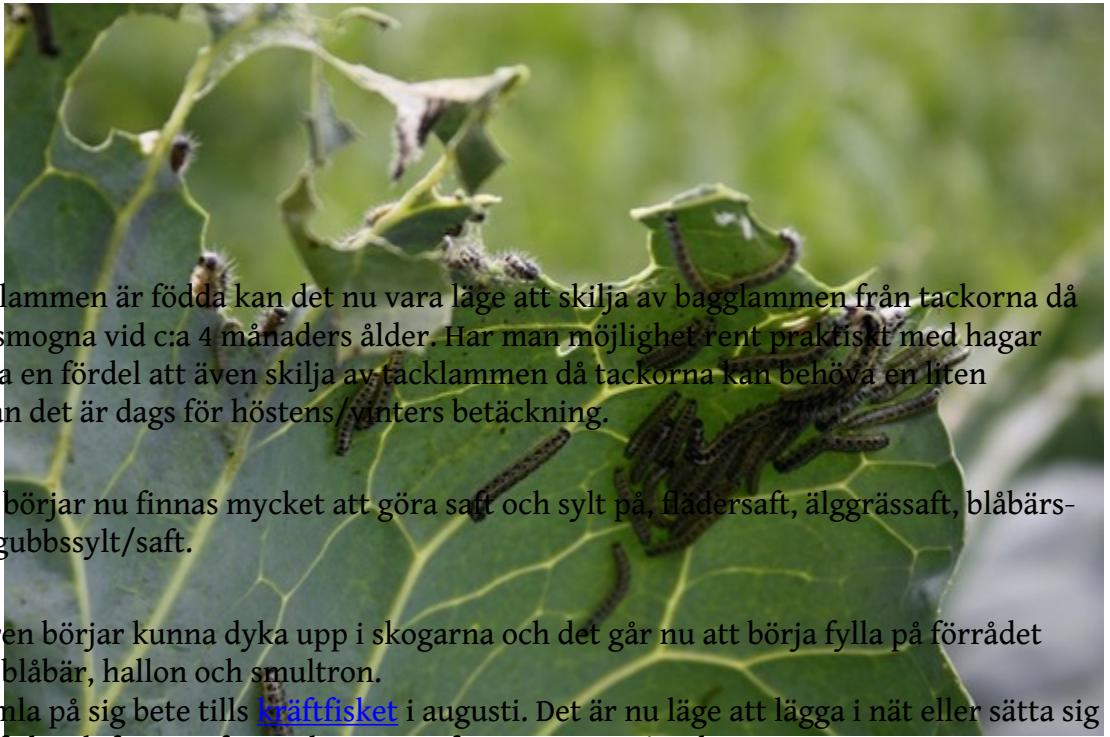
Odling

Höstskörden påbörjas och det blir kanske odlingsyta ledig? Så gärna i mer sallad och bladkål. Mer dill behövs nog också. Fortfarande kan du få bra skörd av majrova och rädisa. Persilja hinner kanske inte utveckla sig så mycket, men så lite ändå för att övervintra och få tidig persilja nästa vår.

Förmodligen har du ett överflöd av persilja och andra örter. Frysa in i småförpackningar till vintern.

Slå av potatisblast med bladmögel. Den tidiga potatisen tas upp, men den sena får vara kvar i jorden så att skalet utvecklar sig och det hinner bli lite kallare i jordkällaren. Det finns numera allvarlig risk för brunröta i potatisen, så det kan löna sig att vara påpasslig med att slå av möglande blast. Bränn blasten eller bär ut i skogen, om du vill undvika att övervintra mögelsporer. Var noga med att ta upp ALL tidig potatis.

En del land blir kanske lediga? Så då gärna in grüngödsling. Klöver, honungsört och ringblomma kan vara en möjlighet. Bin och andra insekter kommer att uppskatta det under hösten. Klöver kan med fördel stå kvar över vintern.

September

Odling

- Skörd: Mycket är redan skördat under augusti och annat, t ex många rotfrukter, kan vänta till oktober. Det som bör tas om hand under september är bl a:
 - Gul lök. Om blasten inte lagt sig så lägg den och ta någon vecka senare upp den och torka. Täck över på natten för daggen.
 - Sommarkål. Tidig vitkål spricker om de står för länge nu. Ta upp och ät eller mjölksyra.
 - Nu blir plommonen klara. Plocka allteftersom och koka sylt
 - Majsen blir klar. Frossa och koka in korn på burk. Glöm inte att spara en rad för utsäde tills nästa år.
 - Håll ett öga på morötterna så de inte spricker i slutet av månaden. När blasten börjar skifta i höstfärger brukar det vara dags.
 - Potatisen brukar kunna vänta till oktober om det inte är risk för ihållande frost. Det är bra om man kan vänta tre veckor efter att bladmöglet tagit blasten innan man skördar. Då hinner sporer sköljas bort och smittar då inte knölarna med brunröta.

- Sätt ut nya jordgubbssticklingar
- Broccolin går nu snabbt i blom, men om man på hugget och skördar alla nya knoppar och skär av de som gått i blom kan ha broccolli en bra bit in på hösten. Dock smyger sig källarverna gärna in i buketterna.

•

Djur

- I slutet av september/början av oktober kan det vara lagom att [slakta lamm](#), kaniner och fjäderfå. Det är bra om det varit någon frostnatt så att spyflugorna är borta. Annars får man vänta eller försöka hänga köttet flugfritt.
- Klipper man fåren två gånger om året kan det vara lagom att höstklippa i slutet av september.
- Jakt?

•

I hushållet

- Äppelmustningsäsongen har börjat. Det man inte fyser eller kokar in på burkar/flaskor kan man med fördel sätta cider eller vin på.
- Lägg in rödbetor.
- Har man vid något tillfälle lite över av många olika grönsaker kan man gärna sätta små laddningar med grönsaksblandningar. I ättikslag, inkokta eller mjölksyrade.

•

Övrigt på gården

- Blir det lite blandade grönsaker och frukter över, plocka ihop trevliga presentlådor och ge till grannar och vänner. Mycket uppskattat!

•

Oktober

Odling

- Fortsätt mer skörd och tillvaratagande av det som finns i trädgården.
- Täck obrukad mark med gräsklipp och löv, om du inte har någon grüngöding insådd där.
- Kalka gärna upp. Särskilt där du tänker odla lök och grönsaker nästa år.
- Kalka även gärna under fruktträd. Om det finns mossa under fruktträden kan det vara ett tecken på att det behövs något kilo per fruktträd. Aska kan också vara ett komplement till att kalka, men då bör det spridas ut över stor yta. Om du sprider vedaska bör du även kalka för att undvika att tungmetaller från veden tas upp av grönsakerna, Särskilt om vaden kommer från skog som är försurad.

Övrigt på gården

Om du ändå köper kalk till grönsaker och fruktträden kan det vara lämpligt att även köpa en säck brunnskalk, om du vet med dig att vattnet i brunnen är surt/mjukt. Du kan gärna testa PH med ett enkelt indikatorpapper. Det bör inte vara surare än ca pH 6,5, Helst pH 7 eller mer. omkring Sprid en del uppe på marken runt brunnen. Du kan också hänga ner en plastdunk med brunnskalk i ett rep i brunnen. Perforera plastdunken med ett fint borr först, ca 1 mm. Eller använd något billigt tyg av syntet och knyt ihop som en säck. Du kan också hälla ner en del brunnskalk rätt ner i brunnen, men det kan ge grumligt vatten en tid, och det blir svårt att rätta till eventuell överdosering.

November

Odling

- Skörd: Nu bör det mesta vara skördat, eftersom frosten kan slå till närsom helst, om den inte redan gjort det. Palsternacka, purjo, grönkål, brysselkål och jordärtskockor kan stå kvar, förutsatt att man inte ska höstplöja eller höstgräva. Och att inte harar eller rådjur hjälper till med skörden. Purjon är nog lika bra att ta in, den blir tråkig om den fryser och tinar gång på gång.
- Vintervitkål tål faktiskt lätt frost, så den kan man ha kvar i odlingarna till november, förutsatt att den inte växer så den spricker. Skörda dock när kålen inte är frusen. Jorda inte ner den och försök att inte lägga huvudena för hårt packade mot varandra i jordkällaren. Man kan smälla upp provisoriska hyllor, t ex gamla lecablock och bräder. Har man rätt sort så håller sig kålen fin i källaren ända fram till mars-april.

- Majsen som man tog in i oktober och hängde på tork har säkert torkat klart nu. Vrid av de hårda kornen från kolvarna, som personen i mitten på bilden intill. Det man inte behöver till utsäde man kan man mala utmärkt majsmjöl av att använda i gröt eller bröd.

- Se över att du tagit alla fröer du ska och att de är förpackade. Vik små prydliga fröpåsar av vanligt papper och skriv sort och årtal på.

Djur

- Ungtupparna är det ju dags att ta, om man inte redan gjort det. Om man behöver rensa ut lite gamla hönor också, för att hålla stammen ung, så är det ju bra att göra det nu. Då det slipper vara så trångt i höns huset nu över vintern då många väljer att vara inne, samt att man sparar på vinterfodret. Gamla värphöns är det inte mycket mat på, så man kan överväga "snabbslakt", dvs att man bara tar ut låren och bröstfiléerna. Det känns kanske lite dumt att inte ta vara på hela djuret, men i detta fall är det faktiskt inte mycket annat att äta och det går ca tio gånger snabbare än att plocka hönan och ta ur den på vanligt sätt. Vill man åt levern, kan man lätt komma åt den lätt under bröstbenet när man tagit ur filéerna.

I hushållet

- November kan vara en bra månad att kallröka lammlåren. Det bör inte vara för kallt, så att köttet fryser om elden slocknar under natten. Det bör inte heller regna eller vara för fuktigt i luften, så att torken blir dålig. Eftersom kallrökningen tar en vecka kan det dock vara lite svårt att planera in det efter väderprognoserna. När man slaktat kan det ju inte hänga mycket mer än tre dygn och sedan inte ligga i saltlaken mer än en vecka-tio dagar. Man får gå på känn och hålla tummarna!

Övrigt på gården

December

Odling

- Inte mycket. Nu bör allt vara uppe ur jorden och omhändertaget.
- Beskär vindruvorna

Djur

- Baggen kan man ta bort från [tackorna](#) nu om man vill.
- Överflödiga ungtuppar [slaktas](#) om de är tillräckligt stora.
- Om [grisarna](#) inte är [slaktade](#) så bör man göra det åtminstone till Lucia om [julskinkan](#) ska bli tillräckligt salt.

I hushållet

- Stöpa ljus.
- Tappa om höstens [viner](#).

- Sätta [svagdricka / julöl](#).
- Krydda snapsar.
- Ta vara på allt efter grisslakten: röka fläsk, stoppa korv, smälta ister, göra leverpastej.
- Julbaket, bl a [knäckebröd](#)

Övrigt på gården

- Börja lite smått med vinterns ved om tid finns och vädret är bra.
- Bered höstens insaltade [skinn](#).
- Se till att alla vagnar och redskap är inställda innan snön kommer.
- Ta det lungt.

